

Hoofdstuk 2: Kritisch reflecteren

2.1. Kritisch reflecteren: definitie

Definitie: Kritisch reflecteren verwijst naar een geheel van activiteiten die worden uitgevoerd om uit het gevonden bronnenmateriaal deze bronnen te selecteren die :

- a) Wetenschappelijk zijn
- b) Nauw aansluiten bij (of relevant zijn voor) het thema van het rapport

2 kenmerken:

- a) Kan toegepast worden op verschillende bronnen (tijdschriften, onderzoeksrapporten, websites, ...)
- b) Beide activiteiten (wetenschappelijkheid & relevantie) vullen elkaar aan.

3 voordelen aan kritisch reflecteren:

- a) Gevonden bronnenmateriaal wordt zo gereduceerd.
- b) Het kwalitatief betere bronnenmateriaal kan zo gebruikt worden.
- c) De tijd om bronnen te verwerken verkort (er wordt geen tijd besteed aan het gedetailleerd bekijken van 'slechte' bronnen).

Nadelen kritisch reflecteren:

- a) Criteria te streng toepassen en zo geen bronnen meer overhouden.
- b) Tekst die eerder wetenschappelijk maar niet relevant werd beschouwd kan bij een betere bepaling van het thema toch relevant blijken.

2.2. Hoe de wetenschappelijkheid van een bron beoordelen?

2.2.1. Wetenschappelijkheid van schriftelijke bronnen.

Des te meer een bron voldoet aan de volgende criteria, des te wetenschappelijker de bron:

Criteria	Aanwezig ja/nee	Opmerkingen
Abstract		
Inleiding		
Methode		
Resultaten		
Discussie/besluit		
Bronvermelding in de tekst		
Bronvermelding onderaan figuren/tabellen/schema's		
Bronvermelding achteraan de tekst		
Gedetailleerde beschrijving van de onderzoeksmethode		
Gedetailleerde beschrijving van de gebruikte onderzoeksresultaten		

Volgende criteria worden onderscheiden:

2.2.1.a. Een wetenschappelijke bron heeft een systematische opbouw

Volgende elementen komen aanbod:

- a) Een abstract: een korte samenvatting van het probleem en achtergrond, de gebruikte methode (incl. een beschrijving van de onderzoeksgroep en instrumenten), de procedure, de resultaten en de belangrijkste conclusies/gevolgen.

- b) Een inleiding: in de inleiding wordt de belangstelling van de lezer opgewekt en wordt een overzicht gegeven van eerder onderzoek. Daarnaast geeft het een overzicht van de probleemstelling, de redenen voor het onderzoek, hoe het onderzoek aansluit bij het bestaand onderzoek en de centrale onderzoeksvraag en werkhypothese.
- c) De methode: dit deel verstrekt informatie over de deelnemers, het materiaal, de procedure en eventueel een analytisch plan.
- d) De resultaten: dit deel verstrekt informatie over de gebruikte (statistische) analysemethoden, de verzamelde gegevens en de uitkomsten van de analyse. De onderzoeksresultaten worden sec weergegeven zonder interpretaties. In deze sectie komen meestal ook tabellen en/of figuren aan bod. Bij een literatuurstudie worden de verschillende bronnen met elkaar vergeleken.
- e) Een discussie: in dit deel worden de resultaten geëvalueerd en geïnterpreteerd, wordt de relatie tussen resultaten en werkhypothese en de relatie tussen de resultaten en eerder onderzoek weergegeven. Er wordt ook aandacht besteed aan de implicaties van het onderzoek, de tekortkomingen van het onderzoek en de maatschappelijke en theoretische relevantie. Er worden ook suggesties voor vervolgonderzoek geformuleerd.
- f) Een referentielijst: in dit deel wordt een alfabetisch overzicht gegeven van de verschillende bronvermeldingen in de tekst.

2.2.1.b. Een wetenschappelijke bron heeft bronvermeldingen

Bronvermeldingen: zijn verwijzingen naar andere teksten (artikels, handboeken, ...) waar de lezer meer informatie kan vinden over een bepaald deelaspect.

Voorkomen:

- a) In de tekst zelf: elke bron moet teruggevonden worden achteraan de tekst.
- b) Onderaan tabellen/figuren/schema's (enkel indien overgenomen uit andere bron)
- c) Achteraan de tekst (= bibliografie/literatuurlijst/referentielijst): elke bron moet teruggevonden worden in de tekst.

Regel: des te meer bronvermeldingen aanwezig op verschillende plaatsen, des te wetenschappelijker de bron is!

2.2.1.c. Een wetenschappelijke bron maakt gebruik van een gedetailleerde beschrijving van de gebruikte onderzoeksmethoden en resultaten

Methoden: de verschillende onderzoeksmethoden (experiment, vragenlijsten, interviews, case-study, ...) worden (zeer) gedetailleerd omschreven:

- a) Analysemodellen (paneldata, regressieanalyse, ...)
- b) Selectie deelnemers
- c) Kenmerken deelnemers
- d) ...

Resultaten: kunnen op verschillende manieren weergegeven worden:

- a) In tekstvorm
- b) In een tabel/figuur
- c) Delen van interviews die beschreven worden

d) ...

2.2.1.d. Een wetenschappelijke bron is gebaseerd op 'peer review'

Peer review: collega's geven hun kritische feedback op een voorgestelde tekst met als doel de kwaliteit van de tekst te verbeteren.

Hoe achterkomen?:

- a) Artikels uit een wetenschappelijk tijdschrift zijn (meestal) automatisch peer reviewed.
- b) Tekst geeft zelf aan dat het onderworpen is geweest aan een peer review.

2.2.2. Wetenschappelijkheid van websites

De wetenschappelijkheid van websites is moeilijker te beoordelen dan deze van geschreven bronnen. (www.webdetective.nl)

Algemene regel: websites zijn vooral interessant voor het bekomen van aanvullende informatie en/of zeer recente informatie. Voor het bekomen van theoretische inzichten kan beter beroep worden gedaan op schriftelijke bronnen.

4 criteria om de betrouwbaarheid van websites te beoordelen:

2.2.2.a. Auteur/autoriteit van de website

Auteur: kan een organisatie, overheidsstelling, een onderzoeksinstelling, een zelfhulpgroep, een hobbyist, ... zijn.

Waar:

- a) Uit het webadres zelf (.ac: academische instelling, .edu: educatieve instelling, .org: niet commerciële organisatie, .com: commerciële organisatie)
- b) Op de homepage (contact, disclaimer, over deze site)
- c) In de kop- of voettekst

Algemene regel: naarmate de auteur/autoriteit een organisatie is, des te betrouwbaarder is de site.

*2.2.2.b. Inhoud van de website***5 criteria bij het beoordelen van de inhoud** (a & b zijn de belangrijkste):

- a) Wat is het doel? (de inhoud van de website is sterkt afhankelijk van het doel)
- b) Wie is de doelgroep? (een website kan afhankelijk van de doelgroep heel specifiek zijn of heel ruim)
- c) Welke thema's worden er behandeld?
- d) Wat is de juistheid?
- e) Is deze site relevant voor mijn thema?

2.2.2.c. Actualiteit van de website

Algemene regel: des te 'ouder' of 'minder recent' een website is, des te onbetrouwbaarder deze is.

Vaak wordt gekeken naar de datum waarop de site het laatst is aangepast of door naar de copyright te kijken. **MAAR** beheerder kan vergeten zijn om de datum aan te passen, de datum kan gegenereerd worden doormiddel van een 'klokje'.

TIP: datumcheck: `javascript: alert(document.lastModified)`

➔ werkt niet altijd: website met frames, website met dynamische inhoud, websites die het resultaat zijn van zoekacties, webpagina's met extensie .html

*2.2.2.d. Onderhoud van de website***Controleren op:**

- a) Dode links
- b) Menuknoppen die niet meer werken
- c) Tik- en spellingsfouten

Algemene regel: des te meer dergelijke problemen, des te onbetrouwbaarder is de site

2.3. Wanneer is een bron relevant?

Relevantie: de bruikbaarheid van een bron voor jouw onderwerp/thema, wordt beoordeeld via het abstract van de bron.

Hoe (tips uit de slides):

- a) Controleer de publicatiedatum of laatste update: actuele informatie?
- b) Lees de samenvatting
- c) Neem de referentielijst door
- d) Bekijk figuren en tabellen, en lees de onderschriften
- e) Neem de inhoudstafel door
- f) Werp een blik op de inleiding en de conclusies

3 uitkomsten:

- a) Zeker relevant: in dit geval sluit de tekst zowel wat betreft onderwerp als deelnemers perfect aan bij het thema
- b) Zeker niet relevant: in dit geval sluit de tekst zowel wat betreft onderwerp als deelnemers totaal niet aan bij het thema
- c) Mogelijk relevant: in dit geval geeft het abstract geen uitsluitsel over of de geschreven bron bruikbaar kan zijn. Hier is extra informatie uit de bron nodig (bv. Meer informatie over de deelnemers) om een antwoord te kunnen geven over de bruikbaarheid van de bron.

2 soorten criteria:

- a) Het onderwerp dat wordt besproken
- b) De deelnemers waarover wordt gesproken

Algemene regel: des te meer het onderwerp en de deelnemers van de bron aansluiten bij de deelnemers en onderwerp van het te-schrijven-rapport, des te meer de bron als relevant beschouwd wordt.

Aandachtspunten:

- a) Beoordelen van relevantie is geen exacte wetenschap, ruimte voor interpretatie
- b) Relevantie staat los van het feit of in de geschreven bron jouw thema wordt bevestigd of tegengesproken